

Kaie Kõrbi Carmen tantsuimena ületab oma tähenduselt kaugelt ühe hooaja raamid.

GEORG HALLING

Viimane punkt i-le

Viimane punkt i-le

Esietenduse järgselt oli esmamõte, et on allamäge päevi, aga siis läheme jälle ülesmäge. Veidi hiljem mõtlesin veel – hea küll, üles ja alla, aga kui kaua ja kui kaugele alla ja möödanikku tohib teater pöörduda, et ikka üles tagasi jaksaks tulla? Ega meie balletikultuuri viljasalved pole põhjatud.

Mai Murdmaa on nüüd paari hooaja taguse "Credo"-nimelise balletiõhtu järgselt järjepanu ainult alla ja tagasi vaadanud – "Võlumandariin", "Tuhkatriinu", "Suur võlur armastus", "Kolmnurkne kübar" ja nüüd 1966. aasta lavastus "Daphnis ja Chloé" 1996. aasta esitajate ja kunstnikuga.

Istun mõtetest puretuna – on see pikaajaline, läbimõeldud programm? Kõige eelmistel kümnenditel tehtu taaslavastamine, või...? Mida kriitikuna teha võin, pole palju. Tuleb lihtsalt tõsiasju tunnustada. Kuigi tahaks rohkem ülesminemisi, ettevaatamisi, uusi etenduste nimesid repertuaarilehele. Vahetult enne Estonia Teatri esietendust oli Soome Rahvusooperis võimalik ositi näha ja repertuaarist lugeda selliseid koreograafe nagu Jiri Kylian, John Neumeier, William Forsythe, John Cranko, George Balanchine, Pierre Lacotte, Jorma Uotinen, Mihhail Fokin, Rudolf Nurejev ja iseenesest mõistetavalt teoseid "Luiked järve", "Giselle", "Sülfiid", "Bajadeer", "Don Quijote", "Pähklipureja", "Romeo ja Julia".

Kangastuv illusioon

Sellist koreograafide defileed Estonia Teatris pakutavaga (aga ilmselt ka

8. november 1996. a balletiõhtu
Estonia Teatris. M. Ravel –
Mai Murdmaa "Daphnis ja Chloé".
G. Bizet – R. Štšedrin –
Jurijus Smoriginas "Carmen".
Muusikaline juht Jüri Alperden,
kunstnik Andris Freibergs,
valguskunstnik Lloyd Sobel.
Chloé – Inna Sõrmus, Daphnis –
Stanislav Jermakov, Carmen –
Kaie Kõrb

valituga) võrreldes tundub põhjanaabrite poolt ühel hooajal etenduv kui uni, kui kaunis kangastus. Kas ma pürigin kangastuse järele nagu janune kõrbes? Aga ikkagi peaks teater mulle selle kauni kangastuse võimaldama, sest repertuaari paljus, mis oleks ilus ja millest silm ja süda rõõmu tunnevad, ei pruugi ju meie balletis aastal 1996 olla ainult illusioon või kangastus.

Seekordselt balletiõhtult lahkusin tundega, et mulle näidati midagi ausalt tehtut ja üsna platoonilist. See oli kui lubadus, ja ometi ei antud seda mulle.

Etendus serveeris Mai Murdmaa ja Jurijus Smoriginase koreograafiakunsti kohati väga väärrikas esituses. Murdmaad just sellisena, nagu me teda 30 aastat tunneme. Järjekindel tagasipöördumine väikevormide poole pole tema juures juhuslik. Suur, mitmevaatuseline ballett oma üksikasjalikult jutustava maneeriga elab ja näeb praegu raskeid aegu. Mitte niivõrd publiku, kui-võrd koreograafide ja kriitikute juures. Vormi lakoonilisus, mõtte tihedus, psühholoogilise pingekontsentratsioon on kaasaegses kunstis normiks. Need

taotlused on iseloomulikud ka käesolevale balletiõhtule. Koostatud erineva iseloomuga teostest, taotlevad nad mõlemad kontrastsuse kaudu kindlat esteetilist tervikkust. Ja täiuses seda saavutada ei suuda. See kavatsus on rohkem mõistuslikult tunnetatav kui kunstiliselt realiseeritud.

"Daphnis ja Chloé" ja "Carmen" koos 45-minutilise vaheajaga jäi tantsuliseks konglomeraadiks, milles hulganisti nauditavaid üksikkohti, kuid Jurijus Smoriginase "Carmeni" nägemuses kahestumine koreograafiks ja režissööriks, tantsude loojaks ja lavastajaks, kusjuures viimasel tuleb järjepanu alla vanduda esimesele, taandabki üldmulje tantsuks, millest ei sündinud etendust.

Smoriginas alustab "Carmeni" paljutootavalt, kuid see peaaegu vägev ja võluv selgus kaob üsna pea, ning mitte niivõrd koreograafia, kui-võrd etenduse tegevuslikust arengust. Kui Murdmaal "Daphnises ja Chloés" pole jätkunud temperamenti ega fantaasiat Chloé röövinud Bryaxise ja Lucénioni liinide jaoks, siis Smoriginasele saab komistuskiviks José monoloog.

Daphnis on esimene esietendusroll noorele tantsijale Stanislav Jermakovile. Tõsises mõttes osa tal veel polegi, aga on rõõmustav, et tantsija valdab keha plastilist väljenduslikkust vabalt ja loomulikult. Nendes etenduse lõikudes, mis on üles ehitatud suurtele, jõulistele hüpetele, näis noor tantsija unustavat, et pressides välja hüppe viimast kõrgust ja kaugust, kaotas ta osatunnetuse.

Inna Sõrmusel Chloéna on kõik selleks, et särada esimese solistina. Esietenduse Chloé on veel seesmiselt

mõnevõrra külm, kuid hapruse ja plastilise tunnetuslikkusega vastab ta Mai Murdmaa lavastatud puhta tantsu taotlustele. Nii Inna Sõrmus kui Stanislav Jermakov peavad enesele teadvustama: klassikalise tantsu absoluutne viisakuskoodeks kõlab – jäägitult ja lõpuni sirutatud, viimase punkti i-le paneb labajalg!

Kaie Kõrbi kauneim ime

Mõnegi "Carmeni" osa jälgimine on pingutust nõudev ettevõtmine, ent täielikult ja jäägitult võib nautida seda, kui omane on etendus Kaie Kõrbile. Oma avatud tundeelamusliku ja tantsulise kirglikkusega on "Carmen" praegu Kaie Kõrbi parim etendus, sündmus, mis ületab oma tähenduselt ühe hooaja kitsad raamid. Siin avaneb Kõrbi dramaatiline anne ja selle ande iseseisvus. Kaie Kõrbi Carmen, see on jõuline üldistus elust, võitlusest eluareenil õiguse eest jääda iseendaks. Kõrbi Carmen on jälgitav detailideni. Tema dialoogid José ja nelja toredooriga on tõlgitavad otsest kõnena. Niivõrd adekvaatsed on tantsu pandud mõte ja seda väljendav plastika. Kuidas fikseerida seda, mis on Kõrbil Carmeni osas? Võrreldes kahte viimast peaproovi esietendusega, näib, et selle osa dünaamika ei lakka. Aga see on kauneim ime, sest Kõrb on tänaseks tantsinud palju ja küpse kunstniku loominguiline janu on tema suurim voores. Carmen on Kõrbi osa ja veelkord on võimalus tõdeda, kui sügavalt tänapäevase kunstnikuga on meil Kaie Kõrbi näol tegemist. Nüüd juba tõeliselt suure ja küpse meistriga.

AGO HERKÜL